

J.M. Dołęga

"Semiologia", P. Guiraud, tłum.
S.Cichowicz, Warszawa 1974 :
[recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 11/1, 235-236

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z ZAGADNIEŃ LOGIKI I METODOLOGII NAUK

Dołęga J.

P. Guiraud: *Semiologia*, tłum. S. Cichowicz, Warszawa 1974

Lubański M.

W. I. Kupcow: *Filosofija i nauka*, Moskwa 1973 Ł. G. Antipienko: *Problema fizycznej realności, Łogiko-gnoseologiczeskij analiz*, Moskwa 1973 W. A. Moszczenski: *Lekcii po matematycznej logice*, Minsk 1973

P. Guiraud: *Semiologia*, tłum. S. Cichowicz, Warszawa 1974, s. 128.

1. *Semiologia* jest pracą francuskiego uczonego Pierre'a Guirauda wykładającego na uniwersytetach w Holandii i Francji. Jest on znany badaczem języka i literatury. Z zakresu tej problematyki wydał szereg prac, a mianowicie: *Les Caractères statistiques du vocabulaire*, Paris 1953; *La Stylistique*, Paris 1954—1961; *Problèmes et méthodes de la linguistique statistique*, Paris 1960; *Langage et théorie de la communication*, w: *Le Langage*, vol. publié sous la direction d'André Martinet, bnmw 1968, 145—168; *Les Fonctions secondaires du langage*, w: tamże, 435—512. Trzy prace tego autora zostały przełożone na język polski, a mianowicie: *Zarys wersyfikacji francuskiej* (Wrocław 1961), *Zagadnienia i metody statystyki językoznawczej* (Warszawa 1966) i omawiana *Semiologia*.

2. P. Guiraud w *Semiologii* analizuje następującą problematykę: 1) zagadnienie funkcji i mediów (9—28); 2) problem znaczenia znaku, w którym wyróżnia znak i znaczenie, formę znaku, sposoby komunikowania, sens — kody i hermeneutyki (29—55); 3) zagadnienie kodów logicznych, do których zalicza kody parajęzykowe, kody praktyczne — sygnały i programy, kody epistemologiczne, „myśl nieoswojoną” i mantyki (56—78); 4) zagadnienie kodów estetycznych, w których wyróżnia problemy szczegółowe takie, jak sztuki plastyczne i literackie, symbolikę — tematykę i morfologię opowiadania (79—96); 5) problem kodów społecznych (97—115) oraz w zakończeniu zasygnalizowany jest problem mitologii naszych czasów (116—121).

3. W związku z rozwojem badań nad systemami komunikacji, nad różnymi sposobami porozumiewania powstaje nowy dział wiedzy zwany semiologią. Ponieważ system językowy nie zalicza się do przedmiotu badań tej nauki, z racji przyznania mu statusu samodzielnego i uprzywilejowanego, dlatego semiologię można by określić jako „naukę o systemach znaków pozajęzykowych” (s. 5).

W semiologii funkcjonują następujące pojęcia: znaku, funkcji znaku, komunikatu, systemu znaków, kodu, środka przekazu, nadawcy i odbiorcy. Wśród uczonych współczesnych nie ma zgody co do określenia dziedziny badań semiologii. Jedni — mają na uwadze badania tylko z zakresu systemów komunikowania się za pośrednictwem sygnałów pozajęzykowych. Inni — rozciągają pojęcie znaku i kodu na różne systemy społecznego komunikowania się, jak np.: obrzędy, ceremonie, formy towarzyskie, itp. Jeszcze inna grupa uważa, że sztuki plastyczne i literatura również są systemami porozumiewania się opartymi na systemach znakowych i dlatego powinny wchodzić w zakres badań ogólnej teorii znaku.

Autor w omawianej pracy uwzględnia te trzy grupy zagadnień i szczegółowo je analizuje. Natomiast pomija zagadnienia związane z przekazywaniem informacji wśród zwierząt, nie rozpracowuje zagadnienia przekazywania informacji przez maszyny oraz nie analizuje przekazu informacji przez żywe komórki. Pominięte zagadnienia są podejmowane przez zoosemiotykę, cybernetykę i bionikę. P. Guiraud uważa, że wymienione wyżej problemy również winny wchodzić w zakres badań semiologicznych, aczkolwiek w swojej pracy ich nie podejmuje. Stanowi to pewien brak tego opracowania (na temat analizy semiologicznej por.: Cz. Bartnik: *Możliwość stosowania analizy strukturalistycznej w teologii*, „Znak” 25 (1973) 720—738.

Szczegółowa analiza kodów logicznych, estetycznych i społecznych wprowadza czytelnika w problematykę semiologiczną, informuje i przestrzega przed niebezpieczeństwami bezmyślności zwłaszcza w zakresie badań kodów estetycznych i społecznych. Odnośnie tych zagadnień autor pisze: „Żyjemy w kulturze obrazu. Opium dla ludu stanowi dziś propaganda polityczna, kulturalna i ekonomiczna, której najbardziej podstępna i najsukuteczniejszą bronią jest wpajanie nam przekonania, że znaki są rzeczami; sami siebie niejako przekonywujemy, że jesteśmy znakami wśród znaków w owym teatrze, w którym gramy swoją własną rolę”. Jednak autor dodaje w zakończeniu, że zaczynamy uświadamiać sobie, iż żyjemy wśród znaków. Dlatego świadomość semiologiczna może stać się w przyszłości zasadniczą rękojmą naszej wolności.

J. M. Dotęga